

VERSLAG

CRB 2016 - 0712

De economische conjunctuur in de chemische nijverheid,
de life sciences en de verwerking
van kunststof en rubber -
januari 2016

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

**Verslag over de economische conjunctuur in de chemische nijverheid,
de life sciences en de verwerking van kunststof en rubber –
Januari 2016**

Contactpersonen
Jean-Paul Denayer
jpde@ccecrb.fgov.be
Emmanuel de Béthune
embe@ccecrb.fgov.be

Voorwoord

In de context van de identificatie en implementatie van synergieën tussen het secretariaat van de CRB en de FOD Economie werd een gezamenlijk project m.b.t. sectorale conjunctuuranalyses opgestart.

Beide organisaties hebben samengewerkt bij het opstellen van de conjunctuurverslagen voor de chemische nijverheid in december 2013, juni 2014 en januari 2015. Het huidige verslag "Economische conjunctuur in de chemische nijverheid, de life sciences en de rubber- en kunststofverwerkende nijverheid – januari 2016" werd gerealiseerd door het team van de Algemene Directie Economische analyses en internationale economie van de FOD Economie - Peter Van Herreweghe, Liliane Turloot, Vincent Vanesse en Steffi Mignon - enerzijds en door het team van het secretariaat van de CRB - Jean-Paul Denayer en Emmanuel de Béthune – anderzijds.

De positieve ervaringen met deze samenwerking en de gerealiseerde synergieën bieden veel perspectieven om in de toekomst nog andere projecten en studies te realiseren via een samenwerking tussen de FOD Economie en het secretariaat van de CRB. Beide directies zullen ervoor ijveren dat dit type van samenwerking structureel kan worden ingebed in beide instellingen. Bij deze willen we dan ook de medewerkers bedanken voor de geleverde inspanningen en hen aanmoedigen om de samenwerking in het kader van sectorale conjunctuuranalyses van bijzondere raadgevende commissies (brc's) van de CRB verder te zetten en uit te breiden.

L. DENAYER
Secretaris

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

J.M. DELPORTE
Voorzitter

Directiecomité van de FOD Economie
K.M.O., Middenstand en Energie

Inhoudsopgave

1 Algemene conjunctuur	6
2 Conjunctuur in de chemische nijverheid (20), de life sciences (21) en de verwerking van kunststof en rubber (22)	10
2.1 Conjunctuur	10
2.2 Omzet, productie en productieprijsen	12
2.2.1 Omzet op basis van de BTW-gegevens	12
2.2.2 Productie volgens de Prodcom-indexen	14
2.2.3 Industriële afzetprijsindexen	16
2.3 Investeringsen en de bezettingsgraad van de productiecapaciteit.....	18
2.3.1 Investeringsen	18
2.3.2 Bezettingsgraad van de productiecapaciteit	20
2.4 Werkgelegenheid.....	21
2.5 Tijdelijke werkloosheid in de chemiesector	23
2.6 Buitenlandse handel	24
2.6.1 Handelssaldo volgens het geharmoniseerde systeem	24
2.6.2 Ventilatie van de handel per productgroep	26
2.7 Belangrijkste vaststellingen per sector	28

Lijst grafieken

Grafiek 1-1:	Economische sentiment indicator in de Europese Unie en België (01/2008 - 12/2015)	7
Grafiek 1-2:	Ontwikkeling van het reëel Belgisch bbp per kwartaal.....	9
Grafiek 2-1:	Conjunctuurcurve in de verwerkende nijverheid en in de chemische nijverheid en trendniveau (2008 - december 2015).....	10
Grafiek 2-2:	Conjunctuurcurves in de kunststof- en rubbernijverheid.....	11
Grafiek 2-3:	Omzet in de drie sectoren (in miljoenen euro)	12
Grafiek 2-4:	Productie-index (Prodcum) in de drie sectoren (2010=100)	14
Grafiek 2-5:	Afzetprijnsindexen (2010=100)	16
Grafiek 2-6:	Investerings in de drie sectoren (in miljoenen euro)	18
Grafiek 2-7:	Seizoengezuiverde bezettingsgraad van de productiecapaciteit (in %).....	21
Grafiek 2-8:	Werkgelegenheid in de drie sectoren.....	21
Grafiek 2-9:	Tijdelijke werkloosheid in de chemische nijverheid.....	23
Grafiek 2-10:	Buitenlandse handel van de chemische nijverheid (GS-codes 28 - 38, excl. 30), in miljarden euro.....	24
Grafiek 2-11:	Buitenlandse handel van de life sciences (GS-code 30), in miljarden euro.....	25
Grafiek 2-12:	Buitenlandse handel van de rubber- en kunststofverwerkende industrie (GS-codes 39 en 40), in miljarden euro.....	26

Lijst tabellen

Tabel 1-1:	Reële % groei BBP (projectie herfst 2015)	6
Tabel 1-2:	Herziening groei BBP sinds herfst projectie 2014.....	6
Tabel 1-3:	Reële % groei BBP (projectie herfst 2015)	8
Tabel 1-4:	Herziening groei BBP sinds herfst projectie 2014.....	8
Tabel 2-1:	Totale omzet	12
Tabel 2-2:	Productie in België, in het eurogebied en in de drie buurlanden.....	14
Tabel 2-3:	Afzetprijzen in België, in het eurogebied en in de drie buurlanden.....	16
Tabel 2-4:	Totale investeringen.....	18
Tabel 2-5:	Werkgelegenheid in de drie sectoren.....	22
Tabel 2-6:	Uitvoer van de chemische nijverheid en de rubber- en kunststofverwerkende industrie (volgens GS-codes), in miljoenen euro	26
Tabel 2-7:	Invoer van de chemische nijverheid en de rubber- en kunststofverwerkende industrie (volgens GS-codes), in miljoenen euro	27
Tabel 2-8:	Verloop van de belangrijkste economische indicatoren in de drie sectoren	30

Executive summary

De economische prognoses van de Europese Commissie wijzen op een vertraging van de groei van de bedrijvigheid.

Deze vertraging is vooral toe te schrijven aan de daling van de bedrijvigheid in een aantal opkomende landen en de VSA, die niettemin zeer goed blijven presteren onder de geïndustrialiseerde landen. Beter dan de eurozone, maar in dit laatste gebied trekt de groei weer aan.

Dit vindt ook zijn weerspiegeling in de groeiprognoses voor België en de onmiddellijke buurlanden.

Met één enkele uitzondering (Frankrijk in 2016) werden de groeicijfers in 2015 en 2016 naar boven herzien voor België, Duitsland, Frankrijk en Nederland.

De vertrouwenscurve in de sector scheikunde als geheel vertoont sinds het hoogtepunt van juli 2014 een neerwaartse trend.

De omzet van de eerste negen maanden van 2015 vergeleken met de overeenstemmende periode in 2014 bleef quasi ongewijzigd.

Deze status quo is wel de resultante van de omzetgroei voor de scheikunde (+2%) en de kunststof en rubber (+6,6%) en van een terugval voor de " life sciences " (-6,1%).

Voor de bedrijvigheid in België blijkt, wanneer de eerste negen maanden van 2015 worden vergeleken met deze van de eerste negen maanden van 2014, dat deze terugvalt in chemie (-1,1%) en in life sciences (-4,3%), en groeit in de kunststof en rubber (+2,5%).

In dezelfde periode wijzen de ontwikkelingen van de afzetprijsindex op een daling voor de sector chemie en een toename in de sectoren life sciences en kunststof-rubber.

De bezettingsgraden van de productiecapaciteit scoren wat lager dan de tendentiële gemiddelden. De investeringen nemen toe voor het geheel van de sector scheikunde (+4,9% tussen de eerste negen maanden van 2015 en de eerste negen maanden van 2014). De groei van de investeringen blijkt dynamischer in de life science (+20,9%) dan in de chemie (+9,0%). De kunststof-rubber sector investeert evenwel minder in 2015(-25,8%), na een intensief investeringsjaar in 2014.

De tewerkstelling van de sector is al jaren vrij stabiel maar in 2015 is de tewerkstelling opnieuw toegenomen. Deze positieve ontwikkeling is enerzijds de resultante van de tewerkstellingsgroei in de life sciences en anderzijds van een lichte achteruitgang in de chemie en de kunststof-rubber.

De chemie, life sciences en kunststof en rubber hebben het Belgisch handelssaldo sterk beïnvloed. Dit laatste nam toe tussen de eerste negen maanden van 2015 en de overeenstemmende periode in 2014.

1 Algemene conjunctuur

De herfst "forecast" 2015 van de Europese Commissie (EC) voor 2015 en 2016 kleurt voor de Europese Unie en de eurozone iets optimistischer dan de vorige forecast van de herfst 2014. De groei vertraagt verder in alle andere ontwikkelde economieën en op wereldvlak. De groei op wereldvlak zou 3,5% in 2016 bedragen (in 2015 wordt 3,1% verwacht). De verlaging van de globale groei tussen beide prognoseperioden (2015 vs. 2014) is opvallend (-0,7% in 2015 en -0,6% in 2016) en blijkt groter dan de voorspelde groeivertraging in China.

Deze evolutie wordt mee verklaard worden door de neerwaartse herziening van de groei in VSA en dit met -0,5 procentpunt in 2015 en -0,4 procentpunt. in 2016. Toch blijven de VSA de grootste groei optekenen onder de grote ontwikkelde economieën.

Tabel 1-1: Reële % groei BBP (projectie herfst 2015)

	2015	2016	2017
Eurozone	1,6	1,8	1,9
EU	1,9	2,0	2,1
VSA	2,6	2,8	2,7
Japan	0,7	1,1	0,5
Wereld	3,1	3,5	3,7
China	6,8	6,5	6,2

Bron: European Economic Forecast autumn 2015

Met een groeiprognose van 2,6% en 2,8% in resp. 2015 en 2016 presteren de VSA beter dan de EU. De groeiprognose voor de eurozone zou voor beide jaren 1% lager liggen dan in de VSA (1,6% in 2015 en 1,8% in 2016). De vooruitzichten voor Japan blijven zeer zwak (0,7% in 2015 en 1,1% in 2016).

Tabel 1-2: Herziening groei BBP sinds herfst projectie 2014

	2015	2016
Eurozone	↑	↑
EU	↑	=
VSA	↓	↓
Japan	↓	↑
Wereld	↓	↓
China	↓	↓

Bron: European Economic Forecast autumn 2015 & autumn 2014

De EC stelt vast dat het economisch herstel zich voor het derde jaar op rij doorzet in de Europese Unie en in de eurozone. Hoewel het allemaal zeer geleidelijk en voorzichtig verloopt, wordt een groei verwacht voor de komende jaren.

Dit herstel blijft steunen een aantal factoren: de depreciatie van de wisselkoers van de euro, de oliepijzen zijn laag en de Europese Centrale Bank voert al een aantal maanden een beleid van monetaire versoepeling ("quantitative easing").

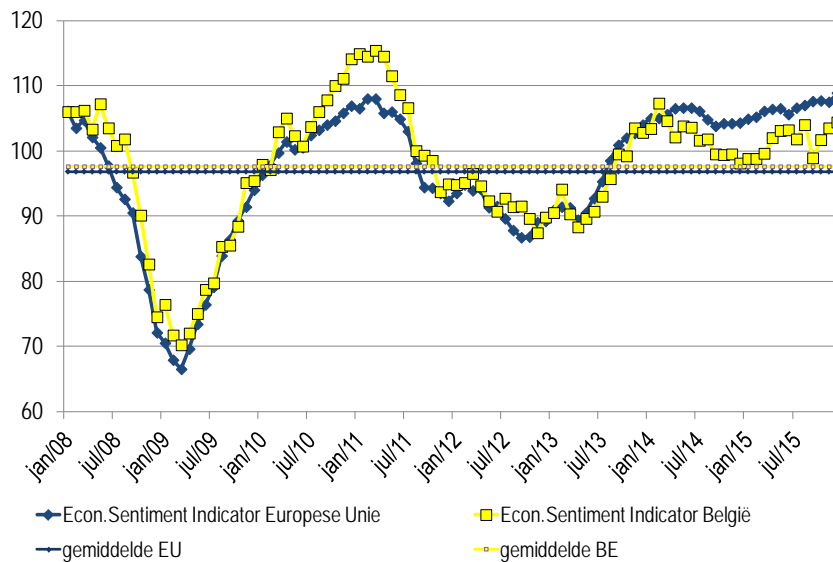
Deze positieve factoren worden tegengewerkt door een aantal globale ontwikkelingen. In de andere grote economische blokken en op wereldschaal worden de groeivoorzichten neerwaarts herzien. De tragere groei in een aantal opkomende economieën zou zijn weerslag moeten hebben op de ontwikkeling van de wereldhandel. De lagere grondstoffenprijzen zouden ook wegen op de groeimogelijkheden van die landen die sterk afhankelijk van de export van basisproducten. Ook meerdere geopolitieke ontwikkelingen dragen bij tot een grotere globale onzekerheid (de spanningen in het Midden-Oosten, de crisis in Oekraïne, de Griekse crisis, ...).

De toekomstige groei in de EU en in de eurozone zal in die omstandigheden ook op andere factoren moeten rekenen, zoals een stimulerend monetair beleid en een neutraal fiscaal beleid. De EC meent dat de kredietmarkten voldoende zullen ontspannen en dat hierdoor de investeringen een grotere bijdrage zullen leveren tot de groei.

Uit de enquêtes gevoerd door de Europese Commissie blijkt dat het economisch vertrouwen (Economic Sentiment Indicator) sinds het vorige conjunctuurrapport voor de EU verbeterde, deze vaststelling geldt ook voor de eurozone. De evolutie van de vertrouwensindicator voor België verloopt wat grilliger. Na een lange periode van tendentieel positieve evolutie zien we een terugval na de zomermaanden van 2015. Wel dient opnieuw te worden onderstreept dat het vertrouwen gedurende de periode 2008-2014 zowel voor België als voor de Europese Unie boven het gemiddelde lag.

Het economisch vertrouwen in de EU en de eurozone verloopt gelijkaardig en resulteert uit uiteenlopende evoluties in de sectoren. De positieve evolutie wordt vooral gevoed door positieve bijdragen van de diensten en de retail. Anderzijds blijven de indicatoren voor de industrie, de consumenten en de bouw vrijwel ongewijzigd.

Grafiek 1-1: Economische sentiment indicator in de Europese Unie en België (01/2008 - 12/2015)

Bron: Eurostat

In haar conjunctuurenquête van december bevestigt de Nationale Bank een verbetering van het ondernemersvertrouwen in België tegen het eind van 2015. Alle sectoren (industrie, diensten, bouw en handel) dragen hiertoe bij.

Ook de business climate indicator voor de verwerkende nijverheid in haar geheel binnen de eurozone evolueert positief om, op oktober 2015 na, te eindigen op een jaarhoogtepunt in december 2015.

De groeicijfers voor België en de aangrenzende landen zouden gunstig blijven evolueren in 2016 en 2017. De geprojecteerde groei voor België zou onder de gemiddelde vooruitzichten voor de eurozone blijven, de Nederlandse groeivoorzichten zijn hoger.

Tabel 1-3: Reële % groei BBP (projectie herfst 2015)

	2015	2016	2017
Eurozone	1,6	1,8	1,9
België	1,3	1,3	1,7
Duitsland	1,7	1,9	1,9
Frankrijk	1,1	1,4	1,7
Nederland	2,0	2,1	2,3

Bron: European Economic Forecast autumn 2015

De prognoses gepubliceerd door de NBB in December 2015¹ sluiten zeer nauw aan bij de forecast gepubliceerd door de Europese Commissie (2015:1,4%; 2016:1,3%; 2017:1,6%).

Voor al de hier bestudeerde landen werden de groeicijfers voor 2015 en 2016 (forecast herfst 2015) naar boven herzien in vergelijking met de herfst forecast 2014, met uitzondering van een lichte achteruitgang voor Frankrijk in 2016. Het valt op dat de vooruitzichten voor alle landen in 2017 nog verder verbeteren t.o.v. de prognose 2016 (alleen Duitsland blijft status-quo).

Tabel 1-4: Herziening groei BBP sinds herfst projectie 2014

	2015	2016
Eurozone	↑	↑
België	↑	↑
Duitsland	↑	↑
Frankrijk	↑	↓
Nederland	↑	↑

Bron: European Economic Forecast autumn 2015 & autumn 2014

In haar landenanalyse stelt de EC dus dat de prognoses voor België dezelfde zijn voor 2015 en 2016 (+1,3%), pas op een verdere horizon zou de groei verder aantrekken (+1,7% en 2017).

In 2015 is de bijdrage van de consumptie tot de groei belangrijk, en dit ondanks de loonmatigende maatregelen die werden genomen. Meerdere factoren hebben er toe bijgedragen om het verlies aan koopkracht in toom te houden , zoals de evolutie van de tewerkstelling, het afnemende sparen, de lage inflatie.

Vanaf 2016 zou de groei meer worden gedragen door de uitvoer. De Belgische competitiviteit, gemeten door onder andere de loonkost per eenheid product, zou toenemen in 2015 en 2016. Beide jaren kennen een zeer beperkte toename van de loonkost. De investeringsstatistieken zouden tot 2016 sterk worden beïnvloed door eenmalige operaties uitgevoerd in de periode 2014-2015, vanaf 2017 zouden de investeringen, zowel vanuit private als openbare hoek, groeien met ca. 4%.

¹ NBB, Economische projecties voor België, December 2015

De investeringsbereidheid van de ondernemingen zou worden gestuurd door de toenemende bezettingsgraden van de productiecapaciteit en door een verbeterde rentabiliteit (lager grondstofprijzen, beperkte verhogingen van de loonkosten).

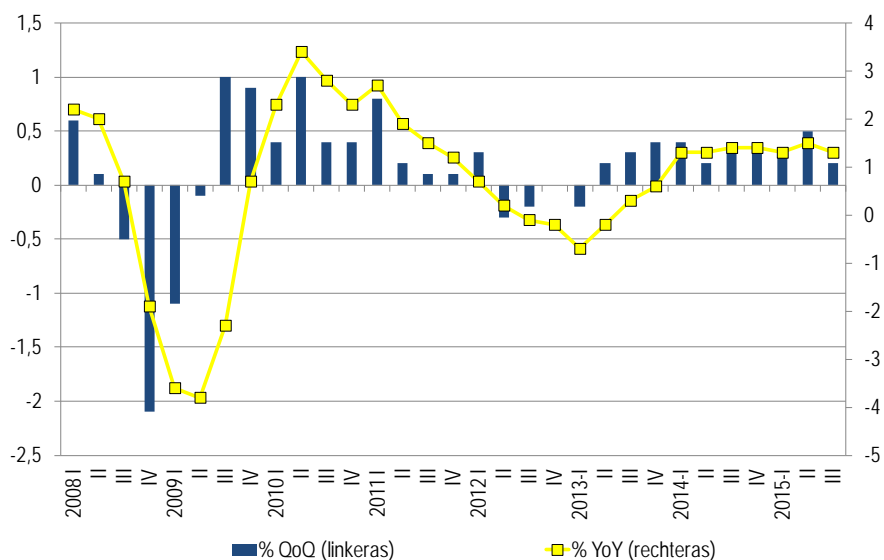
De Duitse groei zou iets hoger uitvallen dan de groei in de eurozone in 2015 en 2016 omwille van zowel binnenlandse als buitenlandse factoren. Mogelijk zal de bijdrage van de uitvoer tot het omvangrijke handelsoverschot iets afzwakken. Ook de Duitse uitvoer zal worden geconfronteerd met de groeivertraging in de opkomende landen. De gunstige impact van de verzwakking van de euro zou verminderen. Duitsland zou goede tewerkstellingscijfers blijven voorleggen die bijdragen aan de versterking van het privé verbruik. Duitsland zou ook verder kunnen rekenen op een begrotingsoverschot voor de komende jaren.

De groeiprognoses voor Frankrijk zouden in de lijn liggen van de verwachtingen voor België. Het binnenlandse verbruik speelt eveneens een belangrijke rol. De zwakke energiekosten en inflatie zullen hier toe bijdragen. Mogelijk zou een verbeterende arbeidsmarkt een positieve rol kunnen spelen, maar hier dient te worden onderlijnd dat Frankrijk op dit gebied zwak scoort.

Van de vier buurlanden zouden de groeiprognoses voor Nederland het hoogst uitpakken. Nederland lijkt de zwakke prestaties van de voorgaande jaren te ontgroeien. In 2015 werd de groei o.a. aangedreven door investeringen en meer bepaald door de opverende woningmarkt. Overheidsmaatregelen, meer precies fiscale verminderingen voor de laagste inkomens, zouden in 2016 bijdragen tot een verhoging van de beschikbare inkomens en ook tot het sterken van het verbruik. Deze gunstige groeiprognoses zullen ook de investeringsgroei nog schragen, hoewel minder sterk dan in 2015. De tewerkstelling zou zich verder positief blijven ontwikkelen.

Uit de onderstaande grafiek blijkt dat de groei van het reëel Belgisch bbp, opgetekend in het tweede kwartaal 2013, zich doorzette gedurende de daaropvolgende kwartalen zowel in kwartaal-op-kwartaalcijfers als in jaar-op-jaar cijfers. In het derde kwartaal van 2015 loopt de groei (kwartaal-op-kwartaal en jaar-op-jaar) wat achteruit.

Grafiek 1-2: Ontwikkeling van het reëel Belgisch bbp per kwartaal

Bron: Nationale Bank van België (INR)

2 Conjunctuur in de chemische nijverheid (20), de life sciences (21) en de verwerking van kunststof en rubber (22)

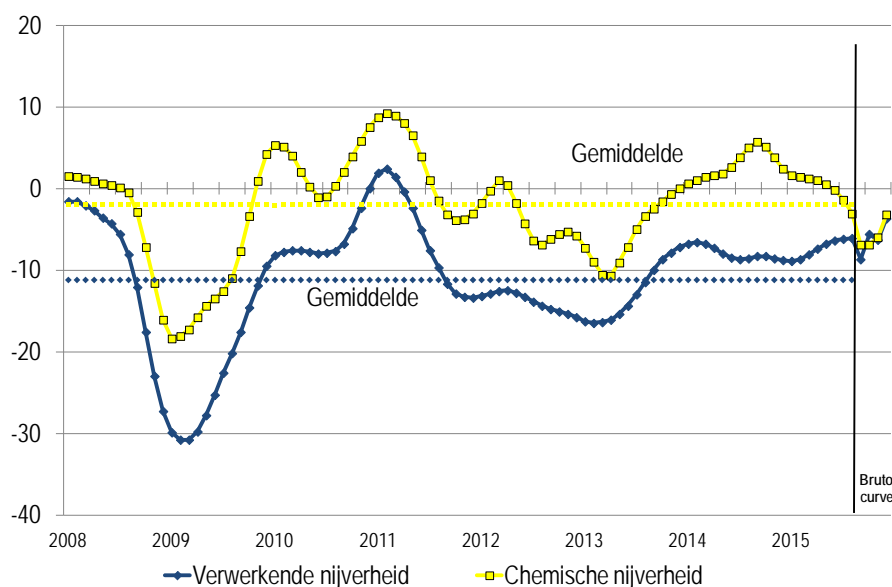
2.1 Conjunctuur

Chemie

De conjunctuurcurve in de chemische sector zoals weergegeven in de grafiek hieronder omvat de periode 2008, vanaf het uitbreken van de economische en financiële crisis, tot december 2015. Voor de crisis van 2008-2009 bleven de conjunctuurschommelingen relatief beperkt. Na de crisis van 2008 daarentegen, en meer bepaald tijdens de periode 2010-2013, werden grotere schommelingen opgetekend. Na de piek van 2011 verslechterde het ondernemingsklimaat, zowel in de verwerkende nijverheid als in de chemische nijverheid. In 2013 en 2014 werd een verbetering van het klimaat vastgesteld, met midden 2014 een nieuwe piek voor de chemische nijverheid.

Na deze piek nam het vertrouwen in de chemische nijverheid weer af, met name als gevolg van de duidelijk minder goede evaluatie van de orderboekjes en het werkvolume. De vraagvooruitzichten verklaren eveneens voor een deel deze ommekeer. In augustus 2015 komt de afgevlakte conjunctuurcurve van de chemie uit boven het gemiddelde peil van de cyclus dat gemeten werd sinds januari 2008 (december 2015 inbegrepen)².

Grafiek 2-1: Conjunctuurcurve in de verwerkende nijverheid en in de chemische nijverheid³ en trendniveau (2008 - december 2015)

Bron: NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes

Door zijn belangrijk gewicht in de samenstelling van de vertrouwensindex is de chemiesector richtinggevend voor de algemene vertrouwenscurve van de industrie. In 2014 en 2015 werd het verloop van de twee curves asymmetrisch.

² Berekend op basis van de bruto gegevens om de laatste resultaten te kunnen verwerken.

³ NACE-code : 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, 21.1, 21.2.

In december 2015 kende de bruto curve voor de tweede opeenvolgende keer een stijging, zonder evenwel het gemiddelde peil van de cyclus te halen. De vraagvooruitzichten vertoonden een stijging, terwijl de evaluatie van de orderboekjes minder gunstig bleek te zijn dan de vorige maanden. De bruto curve van de verwerkende nijverheid vertoonde eveneens een stijging in december 2015.

Kunststof en rubber

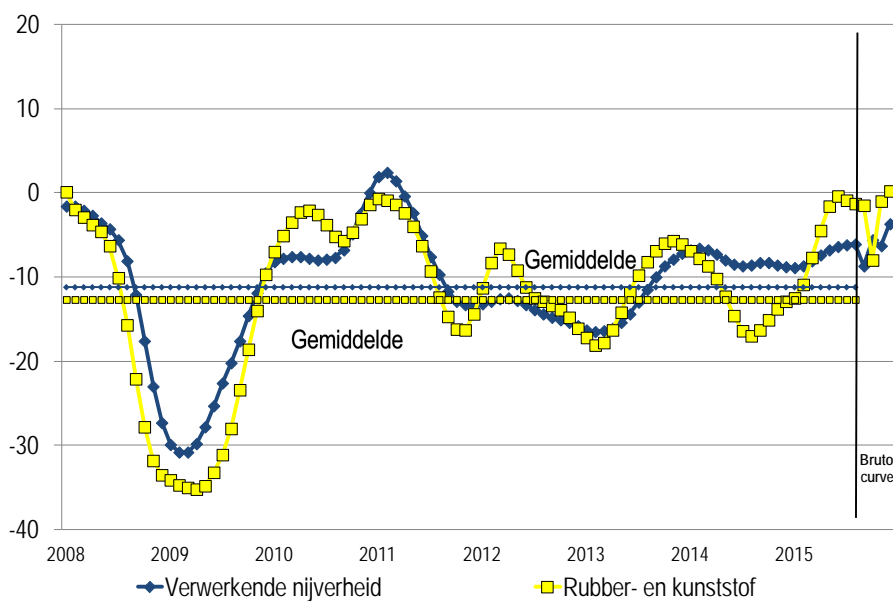
De grafiek hieronder toont de conjunctuurcurve in de kunststof- en rubbernijverheid sinds de economische en financiële crisis van 2008 tot december 2015.

Net zoals in de industrie als geheel verslechterde ook in deze sector het ondernemingsklimaat na de piek van 2011, om dan terug te verbeteren in de loop van 2013.

Na in juli 2014 naar het laagste peil sinds januari 2009 gezakt te zijn, vertoonde de afgevlakte vertrouwenscurve van de kunststof- en rubbersector vervolgens terug een stijging, dankzij een verbeterd oordeel over de voorraden (komt neer op een voorraadvermindering) en de vraagvooruitzichten. In de loop van het eerste halfjaar van 2015 werd tijdelijk een gunstigere stand van de orderboekjes vastgesteld.

In december 2015 vertoonde de bruto curve voor de tweede opeenvolgende maand een verbetering. Terwijl de evaluatie van de orderboekjes duidelijk verzwakte, was er terug meer vertrouwen merkbaar in de vooruitzichten van de vraag en van het werkvolume alsook in de evaluatie van de huidige stand van het voorradenpeil.

Grafiek 2-2: Conjunctuurcurves in de kunststof- en rubbernijverheid

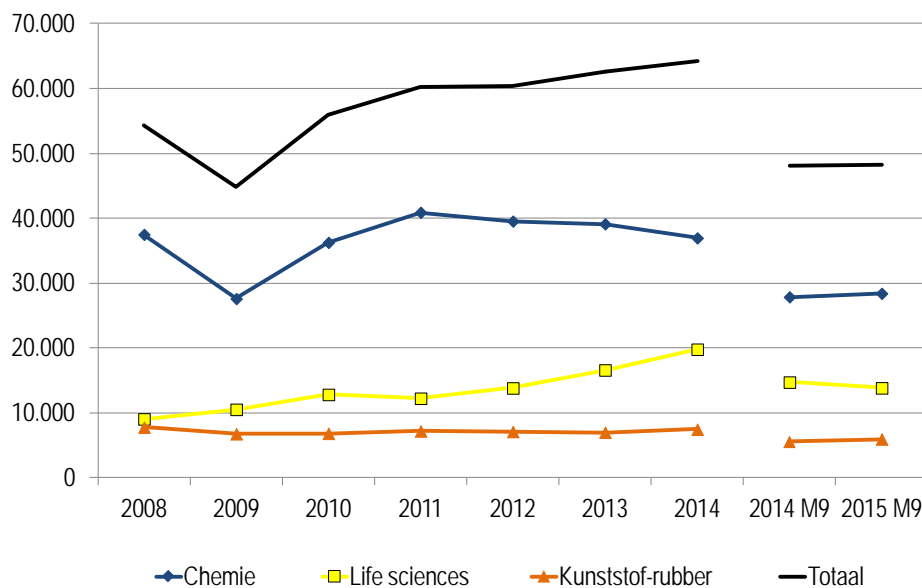
Bron: NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes

2.2 Omzet, productie en productieprijzen

2.2.1 Omzet op basis van de BTW-gegevens

De gecumuleerde omzet van de drie sectoren stabiliseerde tijdens de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van het jaar ervoor. De evolutie verschilt echter naargelang de sector. Zo vertoonde de chemische nijverheid een stijging van de jaaromzet (+2%), net als de kunststof- en rubbersector (+6,6%), terwijl de life sciences in de beschouwde periode een daling kende (-6,1%).

Grafiek 2-3: Omzet in de drie sectoren (in miljoenen euro)

Bron : AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

Tabel 2-1: Totale omzet

(in miljoen euro's, verandering* in %)	NACE-code	Totale Omzet								
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014 M9	2015 M9
Chemie	20	37.480	27.585	36.253	40.889	39.526	39.108	36.939	27.851	28.394
			-26,4%	31,4%	12,8%	-3,3%	-1,1%	-5,5%		2,0%
Life sciences	21	9.030	10.504	12.805	12.215	13.802	16.575	19.773	14.709	13.818
			16,3%	21,9%	-4,6%	13,0%	20,1%	19,3%		-6,1%
Kunststof-rubber	22	7.753	6.738	6.805	7.173	7.085	6.972	7.431	5.570	5.937
			-13,1%	1,0%	5,4%	-1,2%	-1,6%	6,6%		6,6%
Totaal	20-22	54.264	44.827	55.864	60.277	60.414	62.655	64.143	48.129	48.149
			-17,4%	24,6%	7,9%	0,2%	3,7%	2,4%		0,0%

*In miljoen euro en in groeipercentage ten opzichte van het jaar ervoor

Bron : AD Statistiek - Statistics Belgium , voorlopige gegevens

Chemie

Op basis van de voorlopige gegevens steeg de gecumuleerde omzet in de chemische sector met 2% in de eerste drie kwartalen van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van het jaar ervoor. Na zeven opeenvolgende kwartalen van ononderbroken dalingen ging de omzet in het eerste kwartaal van 2015⁴ terug in stijgende lijn. Dit stijgende verloop zette zich in de loop van de twee volgende kwartalen door.

De verbetering van de gecumuleerde verkoop sinds het begin van 2015 is te verklaren door de omzetsijging in drie subsectoren. De subsector 20.4 « Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen » noteerde een stijging met 10,8% ten opzichte van het jaar ervoor, en de verkoop in subsectoren 20.5 « Vervaardiging van andere chemische producten » en 20.6 « Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels » grotere stijgingen kenden, respectievelijk +14,5% en +18,9%. In de qua gewicht belangrijkste subsector daarentegen, de 20.1 « Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen, basiskunstoffen en synthetische rubber », stabiliseerde de verkoop na een daling in 2014⁵.

Life sciences

De gecumuleerde omzet in de sector life sciences daalde in de eerste negen maanden van 2015 (ten opzichte van het jaar ervoor). Het is de eerste daling sinds 2011 (de gecumuleerde omzet van de eerste drie kwartalen was met 4,1% gezakt ten opzichte van 2010). De resultaten van het derde kwartaal in subsector 21.2 « Vervaardiging van farmaceutische producten » (-20,3% ten opzichte van het jaar ervoor) beïnvloedden het resultaat van de sector als geheel.

Kunststof en rubber

De kunststof- en rubbersector kende een nieuwe omzetgroei in de eerste negen maanden ten opzichte van de overeenstemmende periode van het jaar ervoor (+6,6% in M9 2015 tegenover +7,6% in M9 2014).

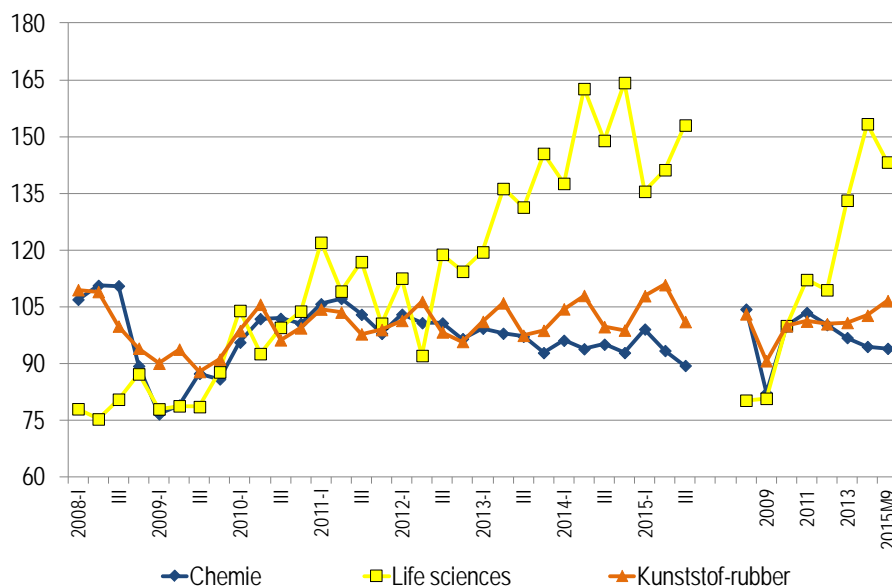
De dynamiek van de sector kunststofproducten ligt aan de oorsprong van dit resultaat. De verkoop van de subsector 22.2 « Vervaardiging van producten van kunststof » groeide met 7,5% in M9 2015, terwijl deze afnam in de subsector 22.1 « Vervaardiging van producten van rubber ».

⁴ In deze sector is het eerste kwartaal gewoonlijk het kwartaal waarin de grootste omzet van het jaar wordt gerealiseerd.

⁵ Zie het verslag van 2015.

2.2.2 Productie volgens de Prodcom-indexen⁶

Grafiek 2-4: Productie-index (Prodcom) in de drie sectoren (2010=100)

Bron: AD Statistiek-Statistics Belgium, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen

Tabel 2-2: Productie in België, in het eurogebied en in de drie buurlanden

	Chemie			Life sciences			Kunststof-rubber		
	Δ2008-2014	Δ2013-2014	ΔM9 14 - M9 15	Δ2008-2014	Δ2013-2014	ΔM9 14 - M9 15	Δ2008-2014	Δ2013-2014	ΔM9 14 - M9 15
Eurozone	-1,5%	0,1%	-0,8%	27,9%	11,5%	9,5%	-4,8%	1,8%	2,4%
België	-9,5%	-2,4%	-1,1%	91,0%	15,2%	-4,3%	-0,4%	1,9%	2,5%
Duitsland	-1,5%	-1,4%	-0,9%	12,3%	5,2%	4,8%	6,1%	0,5%	1,6%
Frankrijk	5,7%	3,2%	-0,2%	-1,7%	-3,8%	15,1%	-11,5%	0,6%	3,0%
Nederland	6,2%	-0,6%	-5,6%	32,7%	7,7%	4,0%	1,2%	3,4%	3,1%

Bron: Eurostat, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen

Chemie

Volgens Eurostat daalde de productie in de chemiesector in het eurogebied (-0,8%) en in de vier referentielanden tijdens de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van het jaar ervoor. De daling is opvallender in Nederland (-5,6%) dan in België (-1,1%), Duitsland (-0,9%) en Frankrijk (-0,2%).

⁶ Prodcom is de maandelijkse enquête naar de industriële productie. In het kader van de samenwerking tussen de EG-landen wordt gestreefd naar een betere vergelijkbaarheid van de statistische gegevens. Het Statistisch Bureau van de Europese Gemeenschap heeft daarom het initiatief genomen om de gegevens inzake industriële productie in alle Lid-Staten te verzamelen met dezelfde producten-lijst, in dezelfde sectoren, enz. Dit initiatief kreeg de naam " Prodcom " : " PRODUcts of the European COMmunity ". Meer info op website van de FOD Economie : <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/gegevensinzameling/enquetes/prodcom/>

In België betreft het de vierde opeenvolgende daling sinds 2011 (verschil van het gemiddelde van de eerste negen maanden van het jaar ten opzichte van het jaar ervoor); de daling was evenwel minder uitgesproken. De productie in de sector 20.1 « Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen, basiskunstoffen en synthetische rubber », qua gewicht de belangrijkste sector⁷ (bijna 70%), stabiliseerde min of meer in 2015 (-0,1%) na drie opvallendere dalingen tussen 2012 en 2014.

De productie in de subsector 20.4. « Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen » daalde met 9,7% in 2015 (M9 2015 ten opzichte van M9 2014) en droeg aldus bij tot de afname in de sector als geheel met 0,8 procentpunt. Ook de subsector 20.5 « Vervaardiging van andere chemische producten » leverde met een daling van 3,2% een bijkomende negatieve bijdrage van 0,5 procentpunt tot de bedrijvigheid van de chemische sector.

Life sciences

De productie van de sector life sciences steeg met 9,5% in het eurogebied tussen de eerste negen maanden van 2015 en de overeenstemmende periode van 2014. Onder de vier referentielanden is België het enige land dat een daling van de bedrijvigheid noteerde ten opzichte van het jaar ervoor (-4,3%). De productie steeg opvallend in Frankrijk (+15,1%), en in mindere mate ook in Duitsland (+4,8%) en in Nederland (+4%). Over een lange periode (2008-2014) vertoonde deze sector, behalve in Frankrijk, een opvallend dynamisch verloop in het eurogebied en in de buurlanden.

In België staat de afname van de productie in M9 2015 (-4,3% ten opzichte van een jaar eerder) in contrast met het stijgende verloop in 2013 en 2014, respectievelijk 19,9% in M9 2013 en 16,8% in M9 2014. De productie blijft echter zeer hoog in deze sector, getuige daarvan de opvallende groei met 91% tussen 2008 en 2014.

Kunststof en rubber

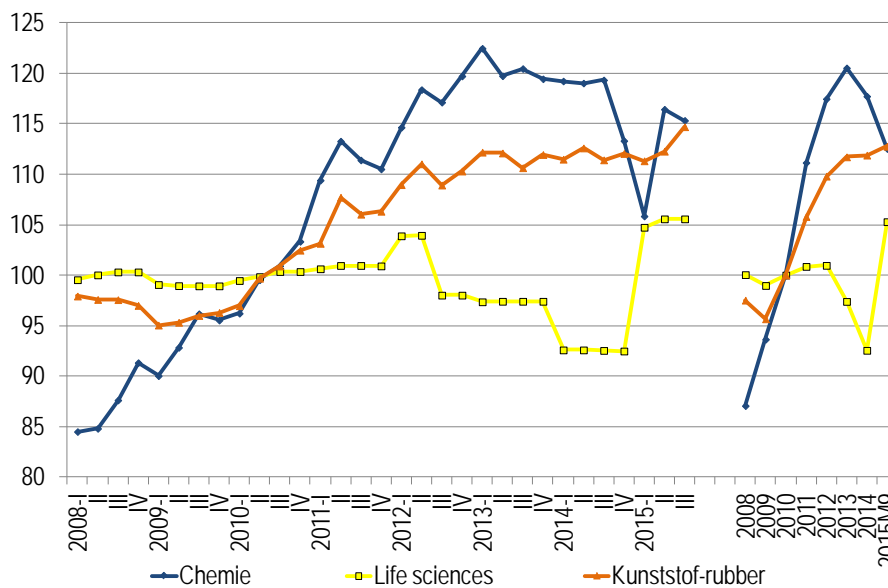
De productie in de kunststof- en rubbersector steeg met 2,4% in het eurogebied tijdens de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2014. De industriële bedrijvigheid in de vier referentielanden kende eveneens een stijgend verloop in de beschouwde periode. Zo bedroeg de groei van de productie +3,1% in Nederland, +3,0% in Frankrijk, +2,5% in België en +1,6% in Duitsland.

In België is de stijging (+2,5% sinds het begin van 2015) volledig toe te schrijven aan subsector 22.2, die een activiteitsstijging van 2,4% kende, terwijl de productie in subsector 22.1 stabiliseerde. Het productiepeil lag in beide subsectoren het hoogst sinds de crisis (2008 voor rubber en 2009 voor kunststoffen).

⁷ De toegevoegde waarde in 2010 uit de structurenquête ondernemingen wordt als weging gebruikt.

2.2.3 Industriële afzetprijnsindexen⁸

Grafiek 2-5: Afzetprijnsindexen (2010=100)

Bron : AD Statistiek - Statistics Belgium, bruto gegevens

Tabel 2-3: Afzetprijzen in België, in het eurogebied en in de drie buurlanden

	Chemie			Life sciences			Kunststof-rubber		
	$\Delta 2008-2014$	$\Delta 2013-2014$	$\Delta M9\ 14 - M9\ 15$	$\Delta 2008-2014$	$\Delta 2013-2014$	$\Delta M9\ 14 - M9\ 15$	$\Delta 2008-2014$	$\Delta 2013-2014$	$\Delta M9\ 14 - M9\ 15$
Eurozone	9,4%	-1,6%	-3,2%	-5,8%	-1,2%	3,6%	6,5%	-0,1%	-0,1%
België	35,2%	-2,3%	-5,6%	-7,5%	-5,0%	13,8%	14,7%	0,2%	0,8%
Duitsland	8,3%	-1,0%	-1,7%	4,2%	1,7%	1,5%	6,6%	0,2%	-0,4%
Frankrijk	4,4%	-2,1%	-2,2%	-12,2%	-3,6%	2,6%	2,8%	-0,4%	-0,5%
Nederland	6,1%	-2,4%	-10,3%	-1,1%	-0,4%	0,0%	7,4%	0,0%	0,4%

Bron: Eurostat, bruto gegevens

Chemie

Volgens Eurostat daalden de productieprijsen in het eurogebied met 3,2% ten opzichte van het jaar ervoor tijdens de eerste negen maanden van 2015. Ten opzichte van de overeenstemmende periode van het jaar ervoor daalden de productieprijsen in de chemische nijverheid in de vier buurlanden, maar opvallender in Nederland (-10,3%) en België (-5,6%) dan in Frankrijk (-2,2%) en Duitsland (-1,7%).

In België bleef de in 2014 ingezette dalende trend van de afzetprijnsindexen (hierna afzetprijzen) ook in 2015 verder aanhouden. Daarnaast stelde men een aanzienlijke prijsdaling vast in het vierde kwartaal van 2014 en in het daarop volgende kwartaal, om dan terug naar een duidelijke stijging te gaan in het tweede kwartaal van 2015.

⁸ Enquête gevoerd door de AD Statistiek- Statistics Belgium, in het kader van het Europese programma STS (EC, short-term statistics 1165/98). Zie KB 3 JULI 2012 - Koninklijk besluit betreffende de maandelijkse en driemaandelijkse steekproefenquêtes met het oog op het opstellen van kortetermijnstatistieken

De sector 20.1 « Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen, basiskunstoffen en synthetische rubber », overheersend qua gewicht, verklaart dit verloop, dat samenhangt met de daling van de energetische grondstofprijzen op de wereldmarkten. Naast de prijs van de ruwe aardolie daalde ook de prijs van propyleen en ethyleen.

De gemiddelde index voor de eerste negen maanden van 2015 (index 112,5) daalde dus en benaderde terug het peil van 2011 (index 111,2).

De life sciences

In de eerste negen maanden van 2015 stegen de productieprijzen ten opzichte van het jaar ervoor in het eurogebied (+3,6%). De prijsstijging is opvallender in België (+13,8%), en beperkter in Frankrijk (+2,6%) en in Duitsland (+1,5%). Uit de waarneming blijkt echter dat de prijzen tussen 2008 en 2014 enkel in Duitsland een stijging kenden, in tegenstelling tot het verloop in de eurozone en de buurlanden. In die periode kent Frankrijk de opvallendste daling van de prijzen (-12,2%).

De in 2012 ingezette prijsdaling in België werd onderbroken in het eerste kwartaal van 2015, toen ze terug fors gingen stijgen. In de eerste negen maanden van 2015 bevond de index zich op het hoogste peil sinds de crisis (2008), een contrast met het laagste peil dat in 2014 werd vastgesteld.

Kunststof en rubber

De prijsbewegingen zijn over het algemeen minder volatiel in de kunststof- en rubbersector. In het eurogebied daalden de prijzen met 0,1% in de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2014. In deze periode werd een soortgelijke dalende trend vastgesteld in Duitsland (-0,4%) en Frankrijk (-0,5%), terwijl de prijzen stegen in Nederland (+0,4%) en België (+0,8%).

De in België in 2015 vastgestelde prijsstijgingen zijn toe te schrijven aan de producten van kunststof⁹, terwijl de prijzen van de andere soorten producten een daling kenden. Tussen 2008 en 2014 noteerde België de sterkste prijsstijging (+14,7%).

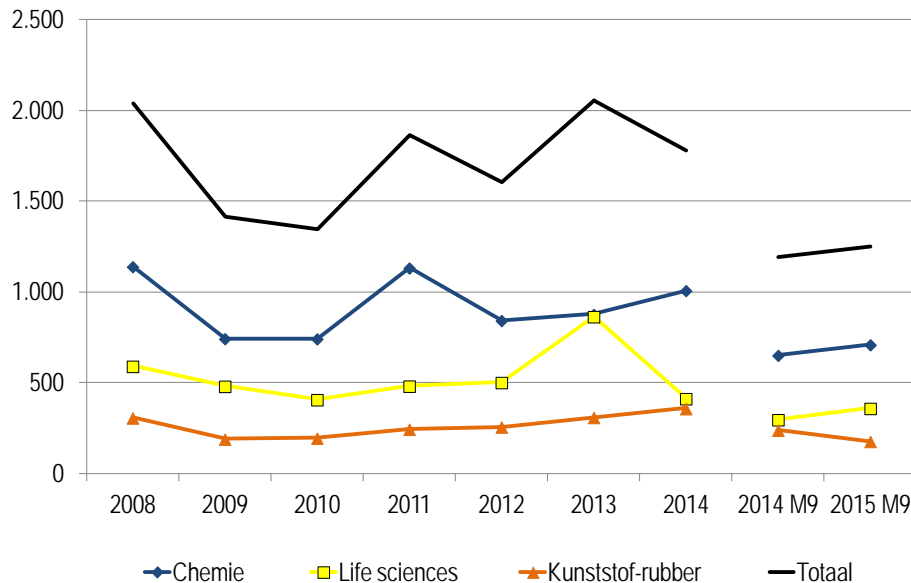
⁹ Het betreft verpakkingen van kunststof en de andere producten van kunststof (behalve elementen voor de bouw)

2.3 Investerings en de bezettingsgraad van de productiecapaciteit

2.3.1 Investerings

De gecumuleerde investeringen in de drie sectoren stegen met 4,9% in de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2014. De sector chemie (+9%) en de sector life sciences (+20,9%) kenden de meest opmerkelijke stijgingen. Daarentegen daalden in deze periode de investeringen met 25,8% in de kunststof- en rubbersector¹⁰.

Grafiek 2-6: Investerings in de drie sectoren (in miljoenen euro)

Bron : AD Statistiek - Statistics Belgium

Tabel 2-4: Totale investeringen

(in miljoen euro, verandering* in %)	NACE-code	Investerings								
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014 M9	2015 M9
Chemie	20	1.140	743	743	1.133	843	877	1.008	652	710
			-34,8%	-0,1%	52,5%	-25,5%	4,0%	14,9%		9,0%
Life sciences	21	591	481	408	482	502	865	413	297	360
			-18,6%	-15,3%	18,3%	4,1%	72,2%	-52,2%		20,9%
Kunststof-rubber	22	307	191	196	245	257	310	358	240	178
			-37,9%	2,6%	25,1%	5,1%	20,3%	15,7%		-25,8%
Totaal	20-22	2.039	1.415	1.346	1.860	1.603	2.052	1.780	1.189	1.247
			-30,6%	-4,9%	38,2%	-13,8%	28,0%	-13,3%		4,9%

*In miljoen euro, groeipercentage ten opzichte van het jaar ervoor

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens

¹⁰ Voor meer gedetailleerde informatie over de investeringen per subsector kunt u de website van de FOD Economie raadplegen.

Chemie

Op basis van de voorlopige gegevens namen de gecumuleerde investeringen in de chemische nijverheid sinds het begin van het jaar 2015 toe met 9% (M9), voor de derde opeenvolgende keer (negen eerste maanden van het jaar, vergeleken met het jaar ervoor). Na 2011 (M9) is het tweede opvallendste stijging sinds 2009. De subsectoren 20.1 « Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen, basiskunststoffen en synthetische rubber » en 20.5 « Vervaardiging van andere chemische producten » liggen aan de oorsprong van dit resultaat. De investeringen stegen namelijk met 7,7% in de eerste subsector, en met 50,9% in de tweede.

De investeringen daalden daarentegen in subsector 20.3 « Vervaardiging van verf, vernis, drukinkt en mastiek » (-13,5%) en, in mindere mate, in subsector 20.4 « Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen » (-3,1%).

De life sciences

De investeringen in de life sciences stegen ten opzichte van het jaar ervoor met 20,9% in de eerste drie kwartalen van 2015, na de daling van 3% in 2014 (M9). De investeringen die uitgevoerd werden sinds het begin van 2015 zijn goed voor de tweede meest kapitaalintensieve periode sinds 2009 (cumul M9). De toegenomen investeringen in het tweede kwartaal verklaren de stijging van 2015. Wegens de vertrouwelijkheid van parameters kan de evolutie van de subsectoren niet gedetailleerd worden.

Kunststof en rubber

De kunststof- en rubbersector investeerde minder sinds het begin van 2015 in vergelijking met de overeenstemmende periode van 2014. De daling van 25,8% ten opzichte van het jaar ervoor is te wijten aan de daling van de investeringen in de subsectoren 22.1 « Vervaardiging van producten van rubber » (-12,7%) en 22.2 « Vervaardiging van producten van kunststof » (-26,7%). De subsector 2.1 « Vervaardiging van producten van rubber » investeerde in M9 2015 minder intensief dan in de periode 2011-2014. De daling van 26,7% in de subsector 22.2 « Vervaardiging van producten van kunststof » vloeit voort uit de investeringen die in 2014 gerealiseerd werden voor de bouw van een fabriek en die leidden tot een versnelling van het investeringspeil in de loop van 2014. Tussen 2009 en 2014 vertoonden de investeringen in de sector kunststof en rubber een dynamisch verloop.

2.3.2 Bezettingsgraad van de productiecapaciteit

Volgens de gegevens afkomstig van het Cefic¹¹ stabiliseerde de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de **Europese Unie** in het derde kwartaal van 2015. Dat betekent dat het niveau zich dicht bij het trendmatige peil bevindt, maar een groei kent ten opzichte van het overeenstemmende kwartaal van 2014. Deze niveaus liggen evenwel onder de piek die in het eerste kwartaal van 2011, na de crisis, werd opgetekend.

Volgens de driemaandelijke enquête van het DG ECFIN¹² lag de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de **Europese Unie** in het vierde kwartaal van 2015 bij 81,1% voor de chemie (0,4 procentpunt lager vergeleken met het overeenstemmende kwartaal van 2014). In de sector life sciences en de sector kunststof en rubber steeg de bezettingsgraad van de productiecapaciteit met 0,3 procentpunt naar respectievelijk 81% en 79%. Voor de drie sectoren blijkt de bezettingsgraad van de productiecapaciteit enigszins boven het trendmatige peil te liggen (berekend sinds 1990, respectievelijk 81,5%, 82% en 79,4%).

Volgens de enquête die de NBB in oktober 2015 uitvoerde, ligt de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de verschillende bestudeerde sectoren in **België** lichtjes boven het trendmatige gemiddelde (berekend sinds januari 1990, meegedeeld tussen haakjes):

- voor de verwerkende nijverheid : 79,2% (79,6%)
- voor de chemische nijverheid : 79,9% (81%)
 - waaronder de chemische basisproducten 80,7% (85,5%)
 - waaronder de chemische gebruiksgoederen 77,0% (78,9%)
- voor kunststof en rubber : 75,8% (79,8%)

In het vierde kwartaal van 2015 (enquête uitgevoerd in oktober 2015) daalde de bezettingsgraad in de chemie ten opzichte van het jaar ervoor (van 81% naar 79,9%) als gevolg van een daling van de bedrijven die chemische gebruiksgoederen produceren (-0,8 procentpunt naar 77%), welke ietwat gecompenseerd wordt door een stijging van de bedrijven die chemische basisproducten produceren (+0,3 procentpunt vergeleken met het jaar ervoor). De bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de chemische nijverheid ligt evenwel dicht bij het trendmatige peil (79,9% tegenover 81%).

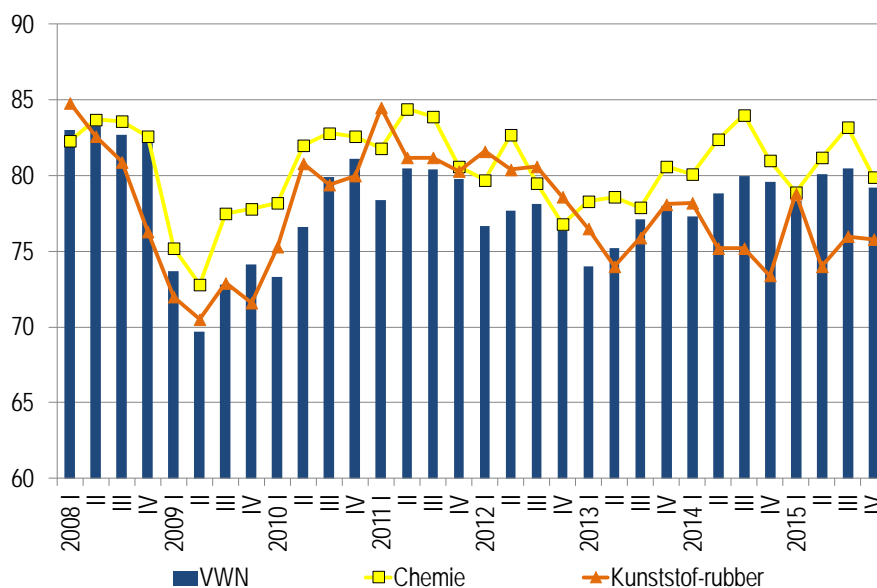
Dit negatieve verschil stelt men ook vast in de hele verwerkende nijverheid, die in deze periode een lichte daling optekende (-0,4 procentpunt).

In de kunststof- en rubbersector groeide de bezettingsgraad van de productiecapaciteit met 2,4 procentpunt. De duidelijke daling van het vierde kwartaal van 2014, toen de bezettingsgraad van de productiecapaciteit 73,4% bedroeg (het laagste cijfer sinds 2009) verklaart grotendeels deze aanzienlijke stijging. Voor 2015 als geheel bleef de bezettingsgraad van de productiecapaciteit van deze sector niettemin onder het gemiddelde trendmatige peil (79,8%).

¹¹ Cefic, Chemical Trend Report, oktober 2015, gepubliceerd in november 2015

¹² Directorate General for Economic and Financial Affairs, Europese Commissie

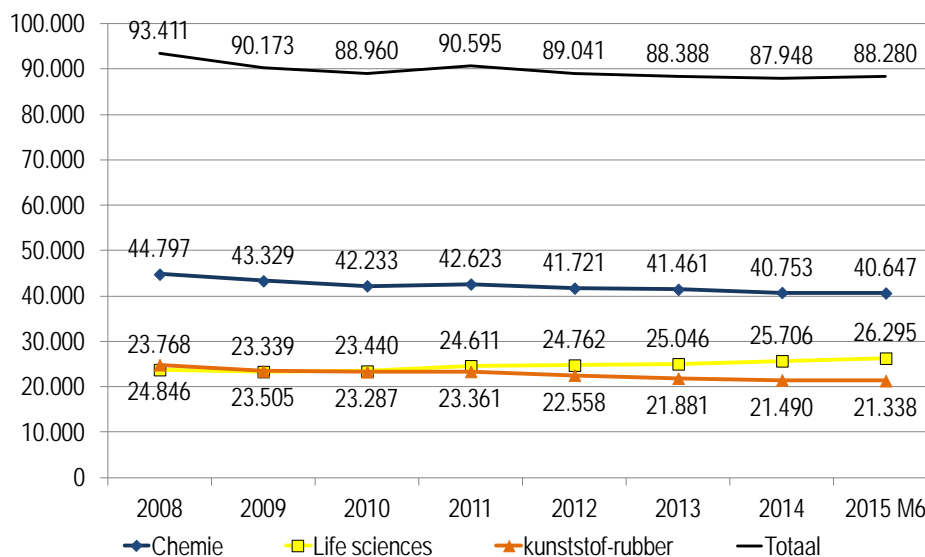
Grafiek 2-7: Seizoengezuiverde bezettingsgraad van de productiecapaciteit (in %)

Bron : NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes

2.4 Werkgelegenheid

Grafiek 2-8: Werkgelegenheid in de drie sectoren

Bron : Centrale statistieken RSZ, gemiddelden voor de periode

In het eerste kwartaal van 2015 telde men in de drie sectoren samen 88.280 rechtstreekse arbeidsplaatsen¹³, wat neerkomt op een lichte stijging (+0,6%) ten opzichte van de overeenstemmende periode van het jaar ervoor.

¹³ Het betreft het aantal arbeidsplaatsen. Uitzendarbeid wordt niet meegerekend.

Afgezien van de aanhoudende toename van de werkgelegenheid in de sector life sciences, waar het aantal werknemers tijdens de zes eerste maanden van het jaar opnieuw is opgeklommen (+3,2% ten opzichte van het jaar ervoor) tot 26.295 rechtstreekse arbeidsplaatsen, zette de sinds 2011 waargenomen uitholling van de werkgelegenheid in de twee andere sectoren zich voort.

Zo nam in dezelfde periode het personeelsbestand van de chemische sector, de meest arbeidsintensieve sector onder de drie bestudeerde sectoren, met 0,3% af (en bedroeg dan nog 40.647 jobs). De subsector 20.1 « Vervaardiging van chemische basisproducten », de belangrijkste sector, creëerde werkgelegenheid (+281 banen), terwijl de subsectoren 20.3 « Vervaardiging van verf, vernis, drukinkt en mastiek » en 20.6 « Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels » aanzienlijke dalingen kenden (respectievelijk 323 en 211 rechtstreekse arbeidsplaatsen). De laatste sector, de kleinste in termen van werkgelegenheid, verminderde het aantal werknemers met 68% sinds het eerste kwartaal van 2008, met name als gevolg van stopzettingen van activiteiten van verschillende werkgevers.

De verwerking van kunststof en rubber vertoonde een daling met 0,8% van de rechtstreekse tewerkstelling (naar 21.338 jobs) in de eerste zes maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende zes maanden van 2014.

Tabel 2-5: Werkgelegenheid in de drie sectoren

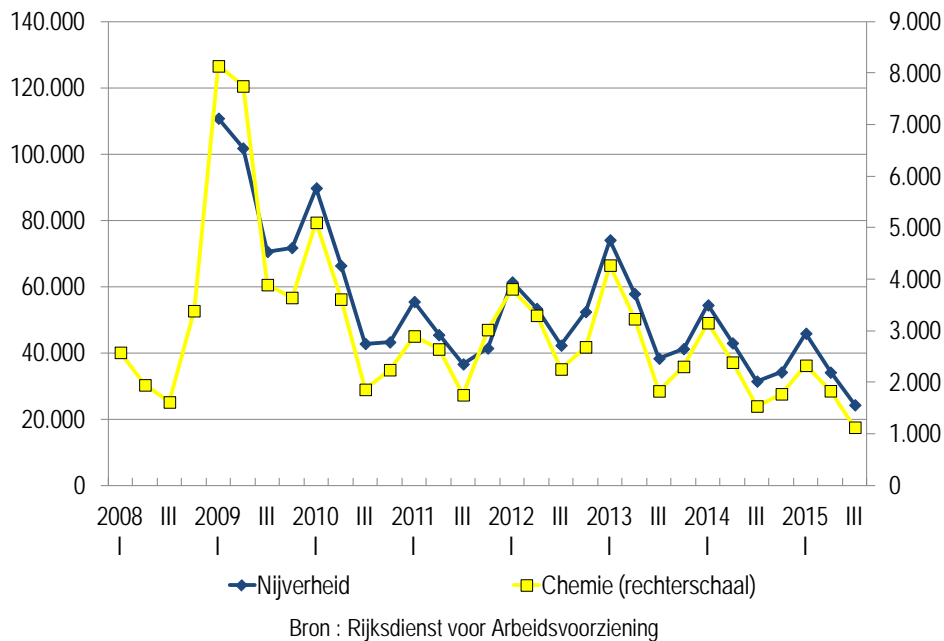
	Nace code	2000 (nace 2003)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014 M6	2015 M6
Chemie	20	53.050	44.797	43.329	42.233	42.623	41.721	41.461	40.753	40.774	40.647
				-3,3%	-2,5%	0,9%	-2,1%	-0,6%	-1,7%		-0,3%
Life sciences	21	18.252	23.768	23.339	23.440	24.611	24.762	25.046	25.706	25.489	26.295
				-1,8%	0,4%	5,0%	0,6%	1,1%	2,6%		3,2%
Kunststof-rubber	22	26.719	24.846	23.505	23.287	23.361	22.558	21.881	21.490	21.506	21.338
				-5,4%	-0,9%	0,3%	-3,4%	-3,0%	-1,8%		-0,8%
Totaal	20-22	98.021	93.411	90.173	88.960	90.595	89.041	88.388	87.948	87.768	88.280
				-3,5%	-1,3%	1,8%	-1,7%	-0,7%	-0,5%		0,6%

Het opgegeven percentage toont de evolutie ten opzichte van de voorgaande periode.

Bron: Centrale statistieken RSZ

2.5 Tijdelijke werkloosheid in de chemiesector

Grafiek 2-9: Tijdelijke werkloosheid in de chemische nijverheid

Getuigend van de seizoenschommelingen¹⁴ daalde het aantal bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) ingeschreven personen dat aanspraak maakte op de regeling voor de tijdelijke werkloosheid in de eerste negen maanden van 2015, zowel in de chemische nijverheid¹⁵ als in de verwerkende nijverheid. De daling is echter opvallender in de chemische nijverheid (-23,3% vergeleken met de eerste negen maanden van 2014) dan in de verwerkende nijverheid (-17,6%). De daling versnelde in de verwerkende industrie in de loop van 2015.

Vergeleken met het jaar ervoor daalde het aantal personen dat in het derde kwartaal van 2015 aanspraak maakte op tijdelijke werkloosheid in de chemische sector met 412 (-38,5% ten opzichte van het jaar ervoor) naar 1128 personen, het laagste cijfer sinds 2008.

Voor de verwerkende nijverheid als geheel maakten 24.318 personen in het derde kwartaal van 2015 aanspraak op de regeling voor tijdelijke werkloosheid, dat is een daling met 7.158 personen (-28,8%). Dat is het laagste cijfer sinds 2008.

¹⁴ Het verloop van de tijdelijke werkloosheid is seizoensgebonden. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid neemt toe in het eerste kwartaal van het jaar, terwijl dit in het derde kwartaal het laagste peil bereikt. Men dient deze indicator dus van jaar tot jaar te bekijken.

¹⁵ Het betreft de groep « Chemische nijverheid / Vervaardiging van kunstmatige en synthetische vezels » in de RVA-bestanden

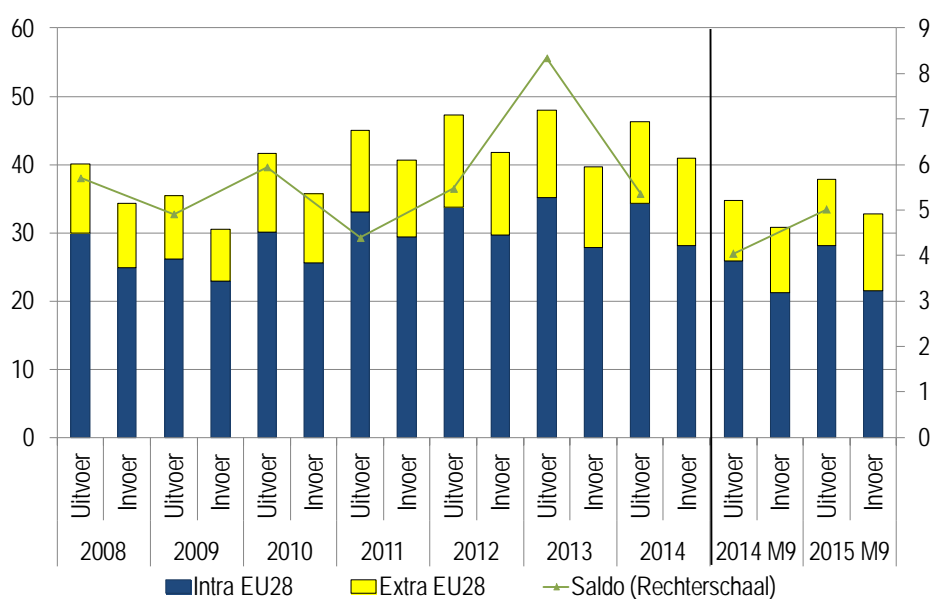
2.6 Buitenlandse handel

2.6.1 Handelssaldo volgens het geharmoniseerde systeem

De chemische industrie oefent een grote impact op het Belgisch handelssaldo. Het gecumuleerde handelssaldo van de chemie, de "life sciences" en de kunststof en rubber bedroeg in 2014 meer dan 22,7 miljard euro, terwijl het totale handelssaldo van België in 2014 slechts 13,3 miljard bedroeg. Het handelssaldo voor de sector bedroeg tijdens de eerste negen maanden van 2015 18,3 miljard euro. Dit is een stijging van 1,03 miljard euro ten opzichte van de eerste negen maanden van 2014 toen het saldo 17,3 miljard euro bedroeg.

Chemie

Grafiek 2-10: Buitenlandse handel van de chemische nijverheid (GS-codes 28 - 38, excl. 30), in miljarden euro

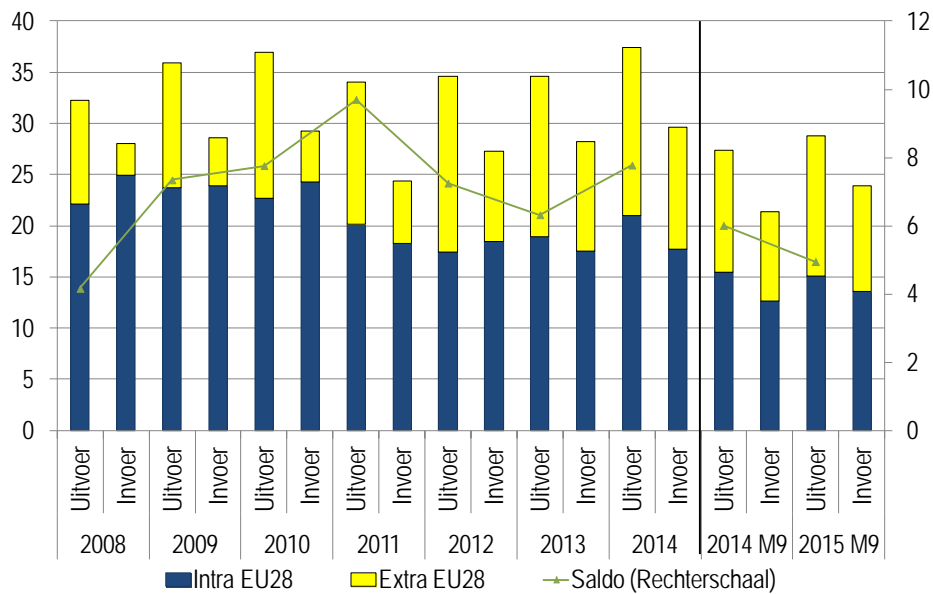

Bron : Eurostat (Comext)

Tijdens de eerste negen maanden van 2015 bedroeg de uitvoer aan chemische producten 37,8 miljard euro, terwijl de invoer uitkwam op 32,79 miljard, wat leidde tot een positief handelssaldo voor chemische producten van 5,02 miljard euro. Dat is bijna een kwart hoger dan in dezelfde periode in 2014, ten gevolge van een stijging van de intra-EU uitvoer. In de buurlanden liet enkel Frankrijk een matige stijging van zijn handelssaldo optekenen.

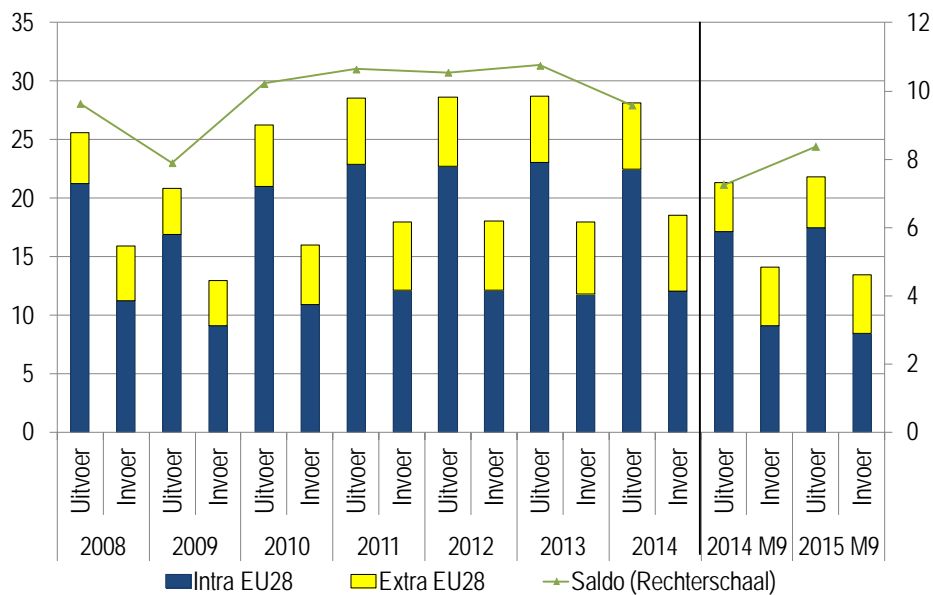
Life sciences

Grafiek 2-11: Buitenlandse handel van de life sciences (GS-code 30), in miljarden euro

Source: Eurostat (Comext)

De uitvoer van farmaceutische producten bedroeg in de eerste negen maanden van 2015 28,82 miljard euro (+5,3%), de invoer nam toe tot 23,88 miljard euro (+11,8%) wat het saldo op 4,95 miljard bracht over de beschouwde periode. Door de sterkere stijging van de invoer dan van de uitvoer nam het handelssaldo af (-17,65%). Daarmee deed België het slechter in de buitenlandse handel van farmaceutische producten dan onze 3 belangrijkste handelspartners, die hun saldo wel zagen toenemen. Er dient wel opgemerkt te worden dat de evolutie van de invoer in *volume* (en dus niet in *waarde* zoals hierboven beschreven) veel minder uitgesproken was over deze periode en de uitvoer in *volume* zelfs daalde. De eenheidsprijzen stegen over de periode 2014-2015. Dit prijseffect kan onder andere te verklaren zijn door wisselkoersverschillen.

Rubber en kunststof**Grafiek 2-12: Buitenlandse handel van de rubber- en kunststofverwerkende industrie (GS-codes 39 en 40), in miljarden euro**

Source: Eurostat (Comext)

De Belgische uitvoer van rubber en kunststoffen was tijdens de eerste negen maanden van 2015 goed voor 21,85 miljard euro. De invoer van rubber en kunststoffen bedroeg 13,48 miljard euro. Het handelssaldo is positief en bedroeg bijna 8,37 miljard euro wat meer is dan in dezelfde periode in 2014 (+15,37%). Het draagt daarmee aanzienlijk bij tot het handelsoverschot van de volledige chemiesector. Ook in de buurlanden groeide het handelssaldo van rubber en kunststoffen.

2.6.2 Ventilatie van de handel per productgroep**Tabel 2-6: Uitvoer van de chemische nijverheid en de rubber- en kunststofverwerkende industrie (volgens GS-codes), in miljoenen euro**

Benaming	GS-code	Uitvoer								2014 M9		Δ M9 2014 - M9 2015	Aandeel in 3 sectoren
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014 M9	2015 M9			
Chemie	28-38 (excl.30)	40.069	35.404	41.631	45.042	47.263	47.972	46.307	34.788	37.802	8,7%	43%	
Waaronder:	28	3.113	1.971	2.750	3.082	3.084	3.119	2.947	2.269	2.207	-2,7%	2%	
Anorganische chemische producten; anorganische of organische verbindingen													
Organische chemische producten	29	20.898	19.455	23.294	24.384	26.762	27.514	25.677	19.177	21.486	12,0%	24%	
Looi- en verextracten; looizuur en derivaten; pigmenten en andere kleur- en verfstoffen; verf, vernis; mastiek; inkt	32	2.780	2.459	2.966	3.247	3.349	3.140	3.063	2.337	2.344	0,3%	3%	
Overige chemische producten	31, 33-38	13.278	11.519	12.622	14.329	14.067	14.199	14.621	11.004	11.764	6,9%	13%	
Farmaceutische producten	30	32.240	35.910	36.994	34.048	34.573	34.585	37.407	27.361	28.820	5,3%	33%	
Rubber en kunststoffen	39-40	25.576	20.846	26.237	28.583	28.623	28.715	28.143	21.362	21.848	2,3%	25%	
Waaronder:	39	22.243	17.911	22.537	24.298	24.444	24.542	24.231	18.394	18.897	2,7%	21%	
Kunststof en werken daarvan													
Rubber en werken daarvan	40	3.333	2.935	3.700	4.285	4.179	4.172	3.912	2.969	2.951	-0,6%	3%	

Bron : Eurostat (Comext)

De uitvoer van chemische producten is toegenomen tijdens de eerste negen maanden van 2015 t.o.v. de overeenkomstige periode in 2014 met bijna 9%. De organische chemische producten lieten de grootste stijging optekenen (+12,0%) en zijn tegelijk de belangrijkste subgroep binnen de chemische producten. De uitvoer van de productgroep "farmaceutische producten" nam eveneens toe met meer dan 5%. Rubber en kunststoffen kenden een matige stijging van hun uitvoer van 2,3%, gestuwd door het verloop van de kunststoffen.

Tabel 2-7: Invoer van de chemische nijverheid en de rubber- en kunststofverwerkende industrie (volgens GS-codes), in miljoenen euro

Benaming	GS-code	Invoer							2014 M9		2015 M9		Δ M9 2014 - M9 2015	Aandeel in 3 sectoren
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014 M9	2015 M9				
Chemie	28-38 (excl.30)	34.363	30.491	35.684	40.651	41.790	39.627	40.947	30.745	32.785	6,6%	47%		
Waaronder:	28	3.314	2.453	2.746	2.964	2.778	2.674	2.640	2.001	1.850	-7,6%	3%		
Anorganische chemische producten; anorganische of organische verbindingen														
Organische chemische producten	29	20.427	18.752	22.816	26.262	27.561	25.573	26.547	19.910	21.690	8,9%	31%		
Overige chemische producten	31-38	10.622	9.286	10.122	11.425	11.451	11.379	11.760	8.834	9.245	4,7%	13%		
Farmaceutische producten	30	28.078	28.567	29.234	24.346	27.326	28.266	29.631	21.356	23.876	11,8%	34%		
Rubber en kunststoffen	39-40	15.944	12.952	16.024	17.944	18.078	17.967	18.561	14.107	13.478	-4,5%	19%		
Waaronder:	39	12.445	10.225	12.536	13.675	14.018	14.303	14.679	11.125	10.713	-3,7%	15%		
Kunststof en werken daarvan														
Rubber en werken daarvan	40	3.498	2.727	3.489	4.269	4.060	3.664	3.882	2.982	2.766	-7,3%	4%		

Bron : Eurostat (Comext)

De invoer voor de productgroep chemie nam met bijna 7% toe tijdens de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van deze periode in 2014. Terwijl de invoer van anorganische producten afnam met bijna 8%, steeg de invoer van de organische chemische producten met bijna 9%. De productgroep "farmaceutische producten" kende eveneens een sterke toename van de invoer (+11,8% t.o.v. 2014 M9). Daarentegen daalde de invoer van "Rubber en kunststoffen" met 4,5%.

2.7 Belangrijkste vaststellingen per sector

Chemie :

Sinds het tweede kwartaal van 2014 ging het vertrouwen in de chemische nijverheid in dalende lijn, met name ten gevolge van de minder gunstige evolutie wat betreft de evaluatie van de orderboekjes en de vooruitzichten van de vraag en het werkvolume.

Op basis van de voorlopige gegevens steeg de gecumuleerde omzet in de chemiesector met 2% in de eerste drie kwartalen van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2014. In deze periode kende de index van de productieprijzen (volgens de enquête van de industrie) een dalende lijn (jaar-op-jaar), en de productie daalde voor de vierde opeenvolgende keer (M9).

De gecumuleerde investeringen in de chemiesector stegen in 2015 voor de derde opeenvolgende keer sinds het begin van het jaar (M9, dat zijn de eerste negen maanden van het jaar).

De rechtstreekse tewerkstelling in de chemiesector kende in 2015 (M6, dat is de eerste zes maanden van het jaar) een lichte jaar-op-jaardaling.

Het aantal personen dat aanspraak maakte op de regeling van tijdelijke werkloosheid daalde in de chemiesector in het derde kwartaal van 2015 naar het laagste peil sinds 2008.

Zowel de uitvoer als de invoer van chemische producten nam toe tijdens de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van een jaar eerder. Het handelssaldo verbeterde.

De uitvoer van de chemische producten viel sterk terug tijdens de eerste negen maanden van 2014 (-6%) en ook de invoer daalde licht (-1,3%). Het handelssaldo van de chemische nijverheid daalde hierdoor tot 4,6 miljard euro tijdens de eerste 3 kwartalen van 2014.

Life sciences :

De gecumuleerde omzet in de sector life sciences daalde voor het eerst sinds 2011 (M9, of de eerste negen maanden van het jaar) ten opzichte van het jaar ervoor.

De productie nam in M9 2015 eveneens af, na de forse stijging in M9 2014. De productie blijft niettemin hoog in deze sector, getuige daarvan de aanzienlijke groei van 91% tussen 2014 en 2008.

De index van de productieprijzen (volgens de enquête van de industrie) steeg in M9 2015 en zorgde zo voor een onderbreking in de daling die in 2012 ingezet was.

De investeringen in de sector life sciences stegen in 2015 (M9). Het betreft de tweede meest kapitaalintensieve periode sinds 2009 (cumul M9).

Het aantal werknemers (rechtstreekse arbeidsplaatsen) steeg opnieuw in de eerste zes maanden van 2015 ten opzichte van het jaar ervoor.

Doordat de invoer van farmaceutische producten tijdens de beschouwde periode (M9 2015 tegenover M9 2014) sneller steeg dan de uitvoer, nam het handelssaldo af.

Rubber en kunststof :

In juli 2014 bereikte de afgevlakte vertrouwenscurve van de sector kunststof en rubber haar laagste peil sinds het derde kwartaal van 2009. De afgevlakte curve vertoonde nadien wel terug een stijging.

De kunststof- en rubbersector kende opnieuw een groei van de omzet tijdens de eerste negen maanden ten opzichte van de overeenstemmende periode het jaar ervoor. De productie en de productieprijzen gemeten volgens de enquête van de industrie gingen in deze periode eveneens in stijgende lijn.

De kunststof- en rubbersector deed minder investeringen sinds het begin van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2014.

De sinds 2011 waargenomen aanhoudende daling van de rechtstreekse werkgelegenheid in de sector van de verwerking van kunststof en rubber zette zich door in de eerste zes maanden van 2015 ten opzichte van het overeenstemmende half jaar van 2014.

Terwijl de uitvoer van kunststof en rubber toenam, daalde de invoer ervan tijdens de eerste negen maanden van 2015 ten opzichte van de overeenstemmende periode een jaar voordien, waardoor het handelssaldo steeg.

Tabel 2-8: Verloop van de belangrijkste economische indicatoren in de drie sectoren

		Chemie				Life sciences				Rubber en kunststof			
		2013	2014	2015*	2015	2013	2014	2015*	2015	2013	2014	2015*	2015
Conjunctuurcurve	Gemiddelde index - Seizoengezuiverde bruto reeks	-5,9	2,8	-1,8	2015								
Afzetprijs	Gemiddelde index (2010=100)	120,5	117,7	112,5	M9 2015	97,4	92,5	105,3	M9 2015	111,7	111,9	112,8	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	2,6%	-2,3%	-5,6%		-3,5%	-5,0%	13,8%		1,7%	0,2%	0,8%	
Productie	Gemiddelde index (2010=100)	96,8	94,5	94,0	M9 2015	133,2	153,4	143,3	M9 2015	100,8	102,7	106,6	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-3,4%	-2,4%	-1,1%		21,6%	15,2%	-4,3%		0,3%	1,9%	2,5%	
Omzet	In miljoenen euro	39.108	36.939	28.394	M9 2015	16.575	19.773	13.818	M9 2015	6.972	7.431	5.937	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-1,1%	-5,5%	2,0%		20,1%	19,3%	-6,1%		-1,6%	6,6%	6,6%	
Investeringen	In miljoenen euro	877	1.008	710	M9 2015	865	413	360	M9 2015	310	358	178	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	4,0%	14,9%	9,0%		72,2%	-52,2%	20,9%		20,3%	15,7%	-25,8%	
Bezettingsgraad	Gemiddelde graad	79	81,9	80,8	2015					76,125	75,5	76,2	2015
Tewerkstelling	Personen	41.461	40.753	40.647	M6 2015	25.046	25.706	26.295	M6 2015	21.881	21.490	21.338	M6 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-0,6%	-1,7%	-0,3%		1,1%	2,6%	3,2%		-3,0%	-1,8%	-0,8%	
Tijdelijke werkloosheid	Personen	2912	2774	1755	M9 2015								
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-3,4%	-4,8%	-23,3%									
Uitvoer	In miljoenen euro	47.972	46.307	37.802	M9 2015	34.585	37.407	28.820	M9 2015	28.715	28.143	21.848	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	1,5%	-3,5%	8,7%		0,0%	8,2%	5,3%		0,3%	-2,0%	2,3%	
Invoer	In miljoenen euro	39.627	40.947	32.785	M9 2015	28.266	29.631	23.876	M9 2015	17.967	18.561	13.478	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-5,2%	3,3%	6,6%		3,4%	4,8%	11,8%		-0,6%	3,3%	-4,5%	
Handelssaldo	In miljoenen euro	8.345	5.359	5.017	M9 2015	6.320	7.776	4.945	M9 2015	10.748	9.583	8.370	M9 2015
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	52,5%	-35,8%	24,1%		-12,8%	23,0%	-17,7%		1,9%	-10,8%	15,4%	

*Gemiddelde van de beschikbare gegevens. Bronnen : Eurostat, Algemene directie Statistiek- Statistics Belgium, NBB (Belgostat), RSZ, RVA